

Kilde: "Samlinger til de Danske Øers historie af P. Rhode 1859. (Bind 1 side 586-604).

Peter Rhode (1734-1793) var i årene 1767 til 1793 Sognepræst i Upperslev sogn på Lolland.

Han udgav i 1776 første bind af "Samlinger til de danske Øers Laalands og Falsters historie", som omfatter Lolland.

Det andet bind, som omfatter Falster, kom først 18 år senere i 1794.

I 1859 blev hele værket omredigeret og genudgivet af J. J. F. Friis.

1698 købte Hr. Binding i Nadsled Sædingegaard af Benedicte Margrethe Brodendorff, Enke efter Jørgen Scheel til Svenstrup (R.) Hemimod Slutningen af det 17de Aarh. købte den alt berørte Geheim. Lykou Gaarden af Hs. Maj. Kongen. Geheimeraadens Søn, Generalmajor Ligon, arvede den efter Faderens Død, og dernæst gif den over til Generalens Svigerfader, Kammerherre v. Krogh, der senere folgte den til Kammerraad Dall, hvis Søn afhændede Gaarden 1858 til sin nuværende Eier.

Feis (Rhode Fæs) ¹⁾,

$\frac{1}{2}$ Mil lang og fra $\frac{1}{4}$ til 1 Fjerdingvei bred, ligger en god Fjerdingvei fra Færgestedet Kragensås i Birket Sogn. Hele Den har 66 ²⁾ Vendergaarde, hver paa 7 Tdr. Hartk. Den fattes Skov, men har gode og fede Græsgange til Dvæg. Den, som er skilt i 2 Dele ved et Engdrag, der tilførn har været et Sund, er ellers temmelig bakket. Her findes tvende Byer, Osterby, hvor Birkedommer, Læge og Præst boer, og Vesterby. Den er omtrent $\frac{1}{4}$ Mil stor og har i det hele taget gode Jorder. Indbyggernes Antal udgjør 1603 (1855—1890). Feis har den Herlighed, at her ingen Rotter findes ³⁾. Man mener, at de ikke kunne taale Jordbunden. Vønderne fra Laaland have desaaftag hentet Jord fra Feis, for om muligt det kunde hjælpe. Hvis saa havde været, vilde Feis have kunnet sælge sin Jord i ligesaa dyre Domme, som en Apotheker sine Piller; men desværre har Middelet ikke hjulpet, og man finder derfor mange Steder paa

¹⁾ Alt, denne og følgende Der Bekomments, er næsten altsed omarbejdet.

²⁾ Nu circa 90.

³⁾ Endnu mærkeligere er det, at der med Undtagelse af Frederikshavn heller ikke findes Rotter i Venstigsø. Geveer og Rotter kan ikke trives iblandt os, er Vønderboernes Holle, men ibidende Ordbrøget.

Laaland en saadan Mæske af Rotter, at de næsten Hjære Taget ligesaa ras i Stykker, som Læggemændene lægge det op. Bødsstedet Dragøbjerg, 120 Alen i Omkreds, findes vel endnu, men jævnes meer og meer med Fløven.

Beboerne paa Feis, de saakaldte Feibattinger, vare for endnu ikke mange Aar tilbage bekjendte for deres Ustyrlighed, som især lagde sig for Dagen paa deres Reiser til og fra Sæssionen i Rasklov.

Feis Kirke er anseelig, lys og rummelig; den har et hvalvet Chor og et Taarn, der kan sees langt ud i Søen. Den ligger eenlig ved Kysten, hvilket skriver sig fra den Tid, da Beboerne paa Fems og Alse søgte dertil. 1587 fik den en Klokke, støbt i Rasklov, som vejede 5 Skpd. 11 Lpd. 5 Pd. (R.)

Feis Sogn indbefatter desuden de 2 Smaasøer Skals og Veis og har tilligemed dem 349 Tdr. Hartk. samt $1\frac{1}{2}$ Td. M.R. Skals var 1776 endnu ikke beboet. Veis er mærkelig ved sit i de senere Aar byggede Blinkfyrt, der kan sees 2 à 3 Mile bort.

Feis, Fems og Alse Sogne udgjøre et eget Birk og Lægedistrikt.

Sognepræst.

1) Hr. Claus Tykmave, „saaledes kaldet efter hans tykke Bug, som gjorde ham paa Den meget venterabel". Han maa være død 1565.

2) Hr. Hans Andersen, skal derimod have været mager og uanseelig. † 1571.

3) Hr. Hans Iypjen 1571—72 (see S. 142 Nr. 3, hvor 1671 bedes rettet til 1571.)

4) Hr. Bent Hansen 1572—83 (see H. S. 76 Nr. 3).

5) Hr. Jens Christofferen Brun, født 1555 i Nebbelunde Præstegaard. Som Student conditionerede han

hos Søren Strømmer i Svendborg, hvis Datter, Maren, han siden ægtede, og som fødte ham 14 Børn. † 1613.

6) Hr. Hans Lauritsen, en Søn af Mag. Retroy i Vestenkov¹⁾, var nogle Aar Capellan hos Formanden, hvis Datter han ægtede. † 1621.

7) Hr. Søren Jensen Brun, en Søn af Ræstformanden, født her 1596. † 1633. (See S. 228 Nr. 5.)

8) Laurits Jørgensen, fra 1633—58. (See Thistled.)

9) Hr. Laurits Hansen, en Broder til Hr. Hans i Birket, er født 1623. Var Capellan her fra 1654 indtil han ved Formandens Død blev Sognepræst, idet han ægtede Gulen²⁾. Hans Søn Jørgen døde 1691, som Degn i Dnslev; en Søn blev Jeltkjer, men de øvrige forbleve paa Den i Bondesland. 1665 blev han og flere Beboere beskylde for at befatte sig med Trolddom, idet de havde hentet en Mand til Den, som kunde bortmane „Mojegrisse“, hvoraf de havde stor Besvær; dog fri fandtes de. † 1679. Fra 1676 havde han Johannes Bidstrup, som fra 1671 havde været Hører i Nykjøbing, til Capellan p. p.

10) Hr. Gregers Madjen. † 1691. (See Lillebrænde.)

11) Hr. Hans Jørgensen Stadager, en Søn af Hr. Jørgen Falster i Stadager, var fra 1687 Capellan hos Formanden. Døde meget pludselig, 1693, Ratten før han skulde rejse til Sjælland for at holde Bryllup.

12) Hr. Christen Jespersen (Skov), kaldet hertil den 4de Septbr. 1693 af Biskop Ringo, der var gift med hans Svigermoder. 1693 ægtede han Sille Marie Worm.

¹⁾ Naar dennes Hustru paa sit Sted, ifølge en Mindetale hos Rhede, siger at være fra Høis Brællegaard, saa maa erindres, at der ingen „Ludvig“ findes at have været Præst her paa Den.

²⁾ Efter de Mag. Manusk. Derimod har Rhede, at han all som Hører i Makkov giftede sig med Maren Hansdatter, som fødte ham 9 Børn. Maafee have begge Parter Ret.

† 1714, som tidligere havde været gift med en Præst i Jylland, ved Navn Niels Stenberg. (SB.) † i Octbr. 1710. 3 Børn.

13) Mag. Peder Blischfeldt, født 1674, uvist hvor (cf. S. 117 Nr. 27). Hans Hustru var en Søster til Biskopinde Müller, og hun døde i Vesterborg 1735 eller 36, 65 Aar gammel.

14) Hr. Hans Mejer var født i Norge, blev Student omtrent 1714 fra Trondhjem Skole og kom siden som Informator til Provst Suhm i Kjøbenhavn. Medens han var her, skød engang Skytten paa Pederstrup en Jagthund for Hr. Mejer, og da jamme Skytte nogen Tid efter skød efter Julevildt paa det Sted, hvor han havde skudt hin Hund, dræbte han først begge sine egne Jagthunde i eet Skud, og skød i det næste Skud sin Hest saaledes imellem Ørerne, at den ikke mere blev til Nytte. Flere troede, at Hr. Mejer havde havt Finger med i dette Spil, og navnlig blev Skytten saa bang for ham, at han aldrig mere lod sig see paa den Egn, jaalønge Hr. Mejer opholdt sig i Kjøbenhavn.

15) Hr. Andreas Desington, hvis Fader var kommen ned fra Bergen og var fuldmægtig hos Amtmanden paa Alholm, er født den 30te Decbr. Aar 1700, Student fra Nyted 1721, tog Embedsexamen med anden Charakter 2 Aar efter, men blev endnu i A. kaldet til Mag. Bidsøes Gfstermand i Kjettinge; men denne døde først 13 Aar efter, og saa betænkte Hr. Desington sig; thi han var da nylig (den 9de Decbr. 1735) kaldet hertil og sønede nu Kølighed for at jyske med sine Studier, som han i lang Tid havde maattet lægge paa Hylden, efterom han 1728—30 havde været Huuslærer paa Bramslykke hos Generalmajor Schack og sidenester Amanuensis først hos Biskop Løbberg, derefter hos Biskop Ramus. Da Hr. Desington 1748 blev meget ivagelig, fik han sig først en Medhjælper i en norsk Capellan ved Navn Christen Orbeck († 1767 som resid. Capellan ved

St. Knuds Kirke i Odense), men han forlod ham endnu samme Aar, hvorefter han fik Hr. Jens Vandel, som blev hans Eftermand. Om begges Giftermaal see S. 404 Nr. 9. † 1768.

16) Hr. Jens Vandel, født 1716 i Sagfjøbing, hvor Faderen, Niels Jensen, var Kjøbmand. Moderen var en Vandel. Student fra Sagfjøbing 1738, hvorefter han i 5 Aar var Hofmester hos Grev Holck paa Durebygaard. † 1770. 2 Børn. Sønnen, Niels, født 1752, døde alt 1792, som Stadsphysicus i Christiania. Datteren Anne Margrethe (?) ægtede 1770 Kjøbmand Claus Jacob Suhr i Naakfow. Hun døde i første Barselseng med Datteren Johanne Charlotte Lucie, der ligeledes døde i første Barselseng 1792, Aaret efter at hun var bleven gift med Jarver Lars Theijen i samme By. (H.)

17) Hr. Niels Møller, født 1732 i Soby paa Vro. Forældrene vare Bønderjolk. Var Sognepræst paa Afsø fra den 14de Febr. 1766 til den 8de August 1770, da han kaldtes hid. 1777 blev han paa Forslag af Biskop Ramus kaldet af Kongen til Krummerup og B. i Sjælland, imod at Hø. Maj. skulde kalde Eftermanden hertil igjen; thi Stiftets Biskop havde kaldet til dette Embede, hvis Tiende han oppebar. Hans Hustru, Johanne Marie Thomsen, døde 1780.

18) Hr. Henrik Steenjen Müller, hvis Fader var resid. Capellan i Landet, er født 1737. Student fra Nykjøbing 1755; siden Lærer ved Baijenhøjet. Den 17de Decbr. 1777 blev han kaldet hertil, hvor han døde 1782. Hr. Müller var anden Gang gift med en Datter af Hr. Sebbelov i Stoffemarke, som siden ægtede Hr. Mortensen paa Afsø. (H.)

19) Hr. Henrik Kuhlmann var resid. Capellan i Norge da han den 18de Jan. 1783 kaldtes hertil, hvor han døde 1808. I hans Tid døde en Degn her i en høj Alder, ved Navn Rocoppidan, som havde taget Embedsøxamen og var en saare værdig Mand. (H.)

20) Hr. Johan Jacob Kirckheiner 1808—21. Var her paa Den ikke meget elsket (see II. S. 113 Nr. 23).

21) Hr. Andreas Boje 1821—29 (see II. S. 156 Nr. 20).

22) Hr. Diderik Peter Lund, født 1781 i Sørbymagle, hvor Faderen var Capellan. Efter forskjellige Anstættelser kaldtes han den 22de Juli 1829 hertil, hvor han kun prædicatede 2 Gange, da han alt døde den 14de September i. A. i Kjøbenhavn. Enken lever.

23) Hr. Christian Rudolf Kjerulff, født 1788 ved Aarhus, hvor Faderen var Landmand, blev 1820 Kateket i Bogenhø og Sognepræst her fra den 31te Decbr. 1829 til sin Død den 15de April 1840. Hans første Kone var Henriette Jacobine Knorr. Hans anden Hustru, en Datter af forhenværende Forvalter Braband paa Rudsbjerggaard, lever i Kjøbenhavn. (H.)

24) Hr. Jens Rudolf Johannes Berg, hvis Enke er død i dette Aar fra sin store Børneskole, for hvis Nød forjernet alt har aabnet flere adle Hjerter, var her fra 1840—48 (see forresten S. 243 Nr. 19).

25) Hr. Frederik Christian Schouw, født 1796 paa Fems, var først Præst paa Færøerne fra 1838 indtil han kaldtes til Fens den 22de Juli 1848. Hr. Schouw var den iværeste Præst, som i Mandts Minde var kjendt paa Færøerne, og det skal der siges meget. Lykket af Sorgen døde han den 10de April 1858 og efterlod Enken, Ane Marie Petrine, født Møller, med 8 Børn.

26) Hr. Peter Christian Garde, Son af daværende Orlogscaptain S. G. Garde, der 1851 blev entl., og Doris født Mecklenburg, er født 1816 i Lemning. Var Lærer ved Soetatens Drengeskole 1841—50, da han blev Sognepræst i N. Lyngum, hvorfra han den 30te Juni 1858 kaldtes hertil. Efter et Aars Egtelsskab med Provst Gardes Datter i Faareveile, Petra Kirstine, som døde 1852, ægtede han Augusta

Charlotte Margrethe Lawarz, hvis Fader forhen var Byfoged i Ræstved og Statsraad.

Fems.

1/2 Mill MD for Feis. Er 1 □ Mill stor, har (1859) 2034 Tdr. Hartk., 1 Td. Mst., 6 Gd. og 756 Jubb. (1855—715). En dyb Dal, som afgiver fortræffelige Enge, men om Vinteren i Regelen fyldest med Havvand, deler Den i tvende Dele. Ellers er den temmelig kaffet. Landsbyerne ere Nørre og Sønder By.

Indtil 1537 var Den Anneq til Feis, hvorhen Beboerne endog søgte til Kirke, indtil de 1530 fik deres egen bygget. 1557 den 11te Aug. blev det befalet fems Mænd, at søge til Nørreherreds Thing paa Følster (de skulde altsaa møde i Stubbesjøbing — maaskee et godt Middel til at forebygge Processer), og saaledes var det endnu 1776. Samme Aar beklagede Beboerne sig over, at de Breve vare herkomne, hvori de tidligere Konger havde givet dem de samme Rettigheder som Feiballingerne. Kong Christian III. var derfor saa naadig, at fornye disse Privilegier igjen; men desværre bleve de ikke overholdte.

Fems Beboernes Historie i Begyndelsen efter Reformationen er forresten ikke videre hæderlig, hvilket ikke er saa underligt, naar man betænker den Rod, som den catholske Religions Folgesjvende, Uvidenhed og Overtro, kan sætte paa en saa affides lille D.

1570 havde megen „Klammer“, Vandens, Skjorlevnet og „andre blodige Synder“ taget Overhaand paa Den. 8 hjemmedøbte Børn vare endnu ikke frembaarne til Kirken, skjøndt de vare indtil 6 Aar gamle.

1574 formanede Provsten Beboerne, at Begravelser ikke maatte være en „Gjækkehandel“, og klagede over, at de levede efter den gamle Djævels Viis, d. haude endnu ikke sorglemt

de catholske Ceremonier. Deres Gilder og Lyftheder holdt de lige uforstyrret under Kirketjenesten.

Da samme Provst den 14de Juni 1576 talede Folk til Rette, fordi de ikke vilde gaae ind i Kirken, og naar de kom der, talede hoit til hinanden under Prædiken, og desuden irettesatte dem for anden slem Handel, raabte en ung Karl i Flokken, som stod paa Kirkegaarden: „Kunde jeg bare faae sat paa den bugede Provst, saa skulde jeg kryse hans Dine ud af hans Nakke.“

1577 maatte den arme Provst atter til Den og formane Indbyggerne til at vogte sig for den Trolddom, hvormed de vare bleve „sorgstede“ af Anders Høj, der var bleven brændt paa Den som Troldkarl. (R.)

1829 skankede Molleier Jacob Madsen paa Afs et Gien-doms-Huus i Nørreby til Dens Faltige og joiede desuden 200 Dlr. til denne sin Gave.

Sognepræster.

1) Hr. Jørgen, der resignerede 1573 for Albedoms Skjld, til Fordeel for Eftermanden.

2) Hr. Anders Lauritsen, var ordineret for han kom her, hvor han rimeligviis først var Capellan eller ægtede For-mandens Datter. 1576 klagede han over, at vare bleven overfalden af Fogeden Hans Jyde og svarligen mishandlet; men da Beboerne samme Aar ligeledes klagede over, at Hr. Anders bankede dem, og han og Fogeden forligedes, har den gode Præst, nok ikke selv været uden Skjld. (R.) Han døde den 11te Novbr. 1577 af Pest.

3) Hr. Peder Hansen var Capellan i Østøite, da han 1577 blev kaldet hertil, hvor han døde omtrent 1600.

4) Hr. Morten Jensen var her 1605 og 1610¹⁾.

¹⁾ 1624 finder jeg ariseret en Hr. Søren Jensen Brun — maaskee den samme som Hr. Morten.

5) Hr. Jørgen Griffen Gamburg kom hertil 1629 og † omtrent 1645 (see S. 503 Nr. 12).

6) Hr. Frederik Geertsen Endemand, født 1609, var Hører i Slagelse, men resignerede 1641 og blev samme Aar Capellan p. p. i Horslunde. † 1659 (?).

7) Hr. Laurits Hansen Kappel (Capel?), skal være født i Stokkeværke, og siges alt at have været Præst her 1658. Aftede Enken. † 13de Novbr. 1679.

8) Hr. Hans Christensen Seiling, døde den 21de Novbr. 1694, 38 Aar og 3 Maaneder gammel. Samme Dag døde ogsaa hans Kone, begge rimeligviis forgivende af en Bispekræmmer, der havde solgt dem et Pulver for Svag-
hed. Trods sin unge Alder synes han endog at have været ordineret før han kom hertil.

9) Hr. Hans Casper Dreier, født 1667, Student fra Nykjøbing Skole, kaldet hertil den 1ste Decbr. 1694, † den 3die Septbr. 1719. „Var en stor Praler.“ Hans Enke, Charlotte Amalie, † 1738.

10) Hr. Christoffer Kloppenborg, født i Nykjøbing 1680. Faderen var egl. Berider. Hører i Nysted 1702—8. Var ordineret da han den 10de Novbr. 1719 blev kaldet til Femø. „Denne smukke Præstemand læste hver Dag i Bibelen og flyede alvorlig Dands, Kortspil og verdslige Selskaber. Han havde en Deel Dpafte, som maaskee siden fattedes Sjæle-
føde.“ † 1732.

11) Hr. Peder Hellevad, født 1696 i Raskov, hvor Faderen, Niels Pedersen, var Skipper. 1723 var han Skibspræst i 4 Maaneder, og var derefter Capellan p. p. i Raskov fra 1724—32, da han den 5te Juni blev Præst her. † den 3die Jan. 1741.

12) Hr. Morten Ohnjørg, født 1707 i Bjeverflov. Faderen var Officerr. 1734 blev han kaldet til Missionair i Grønland, samme Dag, som Poul Ggede. Efter en 6aarig Fraværelse blev han den 24de April 1741 kaldet hertil, hvorfra

han ikke uden Beboernes Sorg den 27de April kaldtes til Strøby og B. † 1774, som Præst i Holtug og R. Hr. Ohnjørg var 3 Gange gift. Hans første Kone, Margrethe Dorothea Heyde, døde 1743. Samme Aar ægtede han Maren Jensdatter, hvis Fader var egl. Brygger og Slagter, og 1748 blev han gift med Marie Bloctrofs, hvis Fader var Sværdfeger og Brygger i Kbhvn. Af hans Børn mærkes Sønnen, Christian, 1829 entl. som Præst i Nim og U.

13) Hr. Nicolai Dall¹⁾, født 1714. Faderen var Forvalter paa Antvorskov Slot. Kaldet hertil den 29de Juni 1742, døde han ogsaa her den 6te Juni 1753.

14) Hr. Abraham Becker, født 1720 i Rudkjøbing, hvor Faderen var Apoteker. Denne vilde først have ham til at gaae den samme Vej, men dertil havde Sønnen ingen Lyft og var tilmed en vild Krabat. Efter en 3aarig Læretid, kom han i Rudkjøbing lærde Skole, og efter dennes Red-
læggelse, 1740, i Odense Skole, hvorfra han blev Student. 1746—50 var han Chinapæst og blev den 29de Octbr. 1753 kaldet hertil, hvor han „levede godt af sine Penge og kostelige Sager, indtil han, formedelt fistuleuse Sygdomme, Intet mere formaarede,“ men maatte tage Eftermanden til Capellan. 1755 ægtede han Jørgen Marie Brennikke fra Raskov, som fødte ham 3 Børn, af hvilke det ældste alt kom til Verden 2 Maaneder efter Brylluppet. Hun var forresten en Datter af Raadmand Brennikke i Raskov († 1754) og ægtede siden Hr. Thormann i Landet. Om hans ene Søn see II. S. 84 Nr. 11.

15) Hr. Johan Frederik Volckersen, født 1730 i Holbæk, Broder til Præsten i Kippinge, Student fra Raskov Skole, hvor han var Hører 1755—64, da han blev Capellan p. p. her. „I sit hjertlige Raskov fandt han mange Vel-
yndere paa Grund af sit insinuante Væsen, og havde baade

¹⁾ Det Meste om Hr. Ohnjørg og det Hele om Hr. Dall findes Hr. Bartsch.

sin daglige og runde søkkede Føde hos Byens Indvaanere." 1765 fik han vel Kaldsbrev som Præst paa Afsø; men i det Samme døde Hr. Becker her, og nu skrev Hr. Volferjen til Cancelliet, at han nok vilde blive paa Fems, hvilket ogsaa skete. „Ihi han kunde faae det som han vilde". Her paa Den havde han nogen Strid med Beboerne om en Tiende, som de havde kjøbt af Kongen 1765, og først ved hans Død ophørte Processen, som derefter var reist. (Altsaa kunde Hr. Volferjen dog ikke altid „faae det som han vilde".) Han var gift med en Datter af en Hans Ollesen i Nodby, ved Navn Annike, som tidligere havde været gift med Kjøbmand Jørgen Madsprang.

16) Hr. Hans Pedersen Hoyer, hvis Fader var Bonde i Hven, var først Præst paa Aggersø og D., men søgte dette mindre besværlige Embede paa Grund af sin tiltagende Svagelighed. Han blev kaldet hertil den 10de Marts 1769 og døde ligeledes i Marts 1785. Han var to Gange gift, og begge Hustruer, Elise Christiane Birchsted og Margrethe Marie Brandt (fra Odense), overlevede ham. Hans Son, Peder, født 1758, var Faderens Capellan 1783—85 og døde rimeligvis 1809 som Præst i Vestinge.

17) Hr. Claus Kastan Hoyer, neyve i Slægt med Formanden, er født 1748 i Uldum, hvor Faderen, gift med Eva Marie Kastan, var Sognepræst. Kaldet hertil den 17de Juni 1785, døde han alt 1789.

18) Mag. Mogens (egentl. Mons) Sommer, en Degnejon fra Bornholm, er født den 7de Mai 1762, tog baade theol. og phil. Altskats med bedste Charakter 1784 og 85. 1787 blev han Mag. og den 19de Febr. 1790 Præst paa Fems. Den 21de Febr. 1798 forflyttedes han til Sorø, hvor han blev Dr. theol., R. af Dbr., fik Rang med Amtsprovster og døde den 31de Octbr. 1848. Her ægtede han Ellen Marie Borup, hvis Fader var Uretskammer i Kbhvn. Hun døde 1836.

19) Hr. Jens Rasmus Zeuthen, en Degnejon fra Stiftsbjergby, er født 1760, kom hertil fra Malm den 30te Mai 1798 og døde 1814. Med sin Hustru, Johanne Marie Olsen, havde han 4 Sønner og 2 Døttre. Af disse mærkes Sønnen, Carl Frederik, † 1833 som Groserer i Kbhvn.

20) Hr. Johan Georg Nielsen, født 1774, var en Tid lang Institutbestyrer i Kjøbenhavn, før han den 23de Juni 1815 kaldtes hertil, hvor han alt døde det følgende Aar.

21) Hr. Christian Balthazar Porth Holst 1816—23 (see II. S. 156 Nr. 19). Hans Svigerien, Diderik Nicolai Blicher **Sidenius**, var tvende Gange Rigsdagsmand for Nordfalster og døde 1853 paa sin Glemmegaard paa Falster.

22) Hr. Poul Bendtsen, hvis Fader var Prof. og Rector i Frederiksborg, er født 1793, blev 1819 Adjunct i Frederiksborg, hvorfra han den 26de Marts 1824 kaldtes hertil; forflyttet den 17de Febr. 1830 til Glumø og døde 1849 som Sognepræst i Skjelby og S. Hans Hustru, Johanne Eleonore Salling, som endnu lever i Kbhvn., er Datter af daværende Slotpræst i Frederiksborg. 2 Døttre ere gifte med Geistlige i Slesvig.

23) Hr. Lenné Lønnæs, født 1798. Faderen var Forpagter paa Ledreborg Gods. Var i 5 Aar Kateket i Siege før han den 20de April 1825 kaldtes hertil, hvor han var til den 3die Decbr. 1842, da han kaldtes til Lundforlund. Her døde han 1850.

24) Hr. Peder Christian Erhard Schougaard, er født 1813, havde i 8 Aar været Adjunct paa Herlufsholm, før han kom hertil den 14de Febr. 1843. Efter sin første Kones, Hanne Sophie Abrahamine Elisabeth Højselborgs, Død 1845 ægtede han sin Huusbestyrerinde og blev den 8de Juli 1851 kaldet til Nefsnæs, hvor han i Aar er bleven entlediget.

25) Hr. Johan Georg Rasmus Nielsen, født 1816, var Missionair i Grønland fra 1842, kom hertil den 21de

Septbr. 1851 og er fornylig kaldet til Landet efter Hr. Gjelserups dødelige Afgang den 19de Febr. 1860.

Alto,

en lille flad, lavtliggende, ligejøm de tvende andre, Svobias D., har (1859) tilfjæmed Lilles, som hører til dette Sogn, 15 Smaagaarde og 45½ Td. Hartk., ¼ Td. Mø. og 238 Beboere (1855 268). Alt Brandiel maa hentes fra Land. Alto selv er ¼ Mil lang og ¼ Hjerdingvei bred. Dens Skifselje er bleven forandret ved en Dømming, hvorved dens store Vig (Kirkevigen) er bleven skilt fra Havet; men ikke desto mindre er dette alligevel en farlig Ven; 1852 og navnlig den 2den Jan. 1855 overvommede det næsten hele Ven, som en ny Bøndflod i Januar 1858 formelig deelte i trende Dele. Stumperne ere vel atter samlede; men Jorderne ville længe sole Saltvandets skadelige Indvirkninger. Paa Lilles Stydes mange Salthunde. Fjølge et gammelt Sagn skal aldrig noget Skib strande paa Alto. Her paa vijes ogsaa Kong Hunes Grav (cfr. S. 426). 1811 døde det sidste Fattiglem paa Alto — Dagen burde virkelig hoi tideligholdes hvert Aar — og siden skal Ingen have faaet offentlig Understøttelse, naar undtages en stakkels Degn, som havde 13 Børn, og altjaa vistnok kunde trænge dertil. Kirken er lille men hyggelig siden den blev restaureret. Altertavlen og Prædikestolen ere smukt udstyrede med Billedstjæretarbejde. Et Par Alterstager ere givne af Hr. Brummer. Her var en Degn paa Ven ved Navn N. Andersen, som ved sin Afreise, 1721, digtede en Sang, af hvilken Provst Holm heldigviis har opbevaret følgende Vers:

„Far, Alto! Farvel!
 Jeg hedes nu længer at være Din Træl;
 Du vil Du dog slippe Din Fange engang,
 Som her var omkring af Havens Bant.
 I ti Aar saa haver jeg hent Dig med Skjel
 — Det mindes Du vel.

Far, Ghor, o Farvel!
 I Dig jeg saa ofte har prøvet min Sjæl.
 Naar jeg havde bedet og sunget: „Vi træe“,¹⁾
 I Kirken da led næppe mere end To;
 I Bønnen jeg „Korier“²⁾ raabte paa Siand
 — Der kom ei en Mand.

Far, Brant, o Farvel!
 Det var Dig bestandig i Skødet en Bal,
 At Kalkets Indlægter ei bedre forlaar,
 Gvad Mit kan der klippes af klippebaar?
 Krosslens Antal de Bømand just har,
 Naar Judas med var.

Far, Gaardmand, Farvel!
 Og hæde I Noget, beholdt I det selv.
 Jeg derfor nu gjæve kan hente mig bort;
 Min Indkomst var lille — kom dog ei tilfort;
 Som Job kom jeg fattig, som Job gaar jeg hent;
 Gud være min Ven!

Succesfor, Farvel!
 Da herfra jeg skatted, Du fæstet' Døpøl.
 Gvordtes man her under Hebe og Kuld
 Ved siden Knapværing dog kan have Guld
 (Men bliver Du ei fattig, Du bliver ei rig).
 Det veed jeg af mig.

Far, Alle, Farvel!
 Gud Gjør bevare paa Liv og paa Sjæl!
 I ere saa mange i Kallet for sand,
 Som Israæl, der drog til Gvæppernes Land;
 Men bliver I Saamange, som da de hjemkom —
 Hvor skal I faae Rum?“

Alto har ligejøm Fjems tidligere hørt til Fjens. 1512 siges Beboerne at have faaet Tilladelse til at anstæffe sig en

¹⁾ Begyndelsen til den bekjendte Psalm.

²⁾ o: Herre.

Capellan; men først ved Reformationen fik denne lille Ø sine egne

Præster.

1) Hr. Jørgen Hansen, aflod Kaldet til Eftermanden 1576, paa Grund af Alderdoms Svaghed, og skal da alt have været Præst her paa Ven i 24 Aar.

2) Hr. Peder Nielsen. † 1602.

3) Hr. Jens Hansen, som fik dette Embede imod at ægte Formandens Enke, Ursula Nielsdatter, levede her endnu 1610.

4) Hr. Peder Adjerfen, skal være død 1637.

5) Hr. Søren Jensen Skaarup, født 1609 (see S. 362 Nr. 8 a).

6) Hr. Jens Pedersen Mule, kaldet den 3die Aug. 1676, † 1696. Efterlod sig 2 Døtre, Maren, som fødte 6 Børn, og Judith, som fik 14, efterat de vare blevne gifte med hver sin Gaardmand paa Ven. Da alle Afskoerne — Præsten og Degnen fraregnede — ere indbyrdes i Slægtskab og Hr. Mule gjorde sig til af at være adelig, mene Afskoerne sig ligeledes i Besiddelse af adeligt Blod, som rigtig nok maa være meget tyndt.

7) Hr. Peder Pedersen Vulf, kaldet den 14de Martz 1696, † 1701.

8) Hr. Jacob Poulsen Holm, kaldet 26de Martz 1701, som 1714 til Skibsted og L., hvor han skal være død 1721. I hans Tid hjemsogetes Ven af Pest.

9) Hr. Carsten Dreier, 1714—31 (see S. 363 Nr.

13). Der fortælles, at Hr. Dreier, som var lige saa stor og stærk, som hans Degn var lille og spinkel, tog denne paa Raffen, for at han fra dette høie Sæde kunde udpege de rene Steder for den forsynede Præst, naar de om Aftenen skulde fra et Vøndegilde. Siden bleve de uenige i den Grad, at Degnen maatte flygte til Geis, hvor han forblev til Hr. Dreier var død, trods Biskoppens og Provstens Befalinger

til at vende tilbage — saa bange var han for Hr. Dreiers Raver.

10) Hr. Jacob Kjerumgaard, født 1691; Faderen var Kjøbmand i Afsens. Conditionerede først i 15 Aar, prædikede derefter af og til i 3 Aar i Slotskirken i Kjøbenhavn, blev kaldet hertil den 8de Febr. 1732, og var dengang atten Aars Candidat med næstbedste Charakter! † den 19de April 1736. Hans Enke, en Datter af Provst Frederiksen i R. Naby, blev gift med Farver Kjerumgaard i Faaborg.

11) Hr. Johan Henrik Weber, født 1707 i Haderslev, hvor Faderen var Cantor, var først Hovmester hos et Par Grever, var derefter et Aars Tid Lærer for den store P. F. Suhm, og kaldtes hertil den 25de Mai 1736. Den 18de Decbr. 1739 blev han kaldet til Soderup og C., hvor han døde omtrent 1748.

12) Hr. Niels Guldberg, født omtrent 1708 i Parrit, hvor Faderen da var Sognepræst. Var først resid. Capellan til St. Peders Kirke i Neshved; men da han der „ovede mange grove Laster“, sendtes han herhvid, hvor han saa lidet forbedrede sig, at han St. Hansdag 1750 maatte opgave Kaldet. Han levede endnu 1763 og er rimeligviis død i Ringsted, hvor Broderen var Præst. Der fortælles endnu paa Ven, at da Hr. Stub blev indsat, fulgte Hr. Guldberg med ham op paa Prædikestolen for ligeledes at tale til Menigheden. For at stille dem ad, gif Provsten derp med og nu stode de alle Tre der en god Stund og talde i Munden paa hinanden indtil man endelig fik Hr. Guldberg ned. (Omtrent det Samme fortæller Hr. Rhode om en gammel Præst, Thøger.)

13) Hr. Niels Gregorius Stub, 1750—61 (see H. S. 84 Nr. 11).

14) Hr. Jens Krug, født 1709 i Holbæk, var først Hører, siden Skolelærer og Chordegne i Faaborg, endelig Degn i Nabo sognet Horne, for han den 11te Septbr. 1761 kom hertil. 1765 kaldtes han til Hjortshøj, C. og C.

15) Hr. Niels Møller, 1766—70 (see Feis, samt om Hr. Vollerien see S. 595 Nr. 15.)

16) Hr. Jacob Thune, 1770—76 (see S. 488 Nr. 13).

17) Hr. Sigvard Christian Flindt, er født 1737 i Rippinge, hvor Faderen var Præst. Student fra Nykjøbing 1760. 1772 blev han Capellan p. p. i N. Vedby, 1776 Sognepræst her, og kom efter 10 Aars Forløb til Thorslunde og J., hvor han blev entl. 1816 og døde 1819. Hans første Hustru, Nicoline Elisabeth, en Datter af Provst Sidenius i N. Vedby, skænkede ham 7 Børn, af hvilke han mistede de fire 1781. Hans anden Hustru, Anne Petronelle Friis, fra Norge, fødte ham fire. Af disse mærkes Nr. 27.

18) Hr. Ole Magaard Arff, født 1745 i Roeskilde, var Privatlærer i 17 Aar før han den 7de August 1782 kaldtes hertil; men forflyttedes allerede 1784 til D. Varsøjer og G. Da Menigheden vel var bleven samlet for at høre hans Afskedsprædiken, gif Hr. Arff ombord, og den fik ingen.

19) Hr. Kasimus Børn, havde først været Skibspræst paa en Chinafarer, før han den 27de Aug. 1784 kaldtes hertil, hvor han alt døde den 11te Octbr. 1790. Hr. Børn var en saa afgjort Fruentimmerbader, at ingen Qvindfolk maatte komme ind i Præstegaarden. Han og den gamle Matros, som var alene hos ham, sov sammen hver i sin Hængesæde. Den Hoi, som findes i Haven, har Hr. Børn anlagt ved, for Motions Skyld, at bære Jord til den i en Skæppe.

20) Hr. Jørgen Mortensen, som ægtede Hr. Møllers Enke paa Feis, er født 1764 i Frederiks, hvor han var Hører i 5 Aar før han den 17de Decbr. 1790 kaldtes hertil. † den 22de Juni Aar 1800. I de 10 Aar, Hr. Mortensen var her paa Den, blev denne magte og spinkle Mand saa fed, at han tilsidst maatte bære Maven i et Bælte.

21) Hr. Geert Johannes Brøndsted, født 1773. Hans Fader var Provst i Horsens. Var her fra 31te Octbr.

1800 til 13de April 1808, da han kom til Svidding, 1815 til Warde, 1824 til Næminderød samt Provst, entl. 1840 og død 1846 i Fredensborg. Hans Hustrus Navn var Charlotte Hedevig Fridsch. Af Børnene mærkes Præsten i Skovlunge.

22) Hr. Peter Hansen Daue, født 1777 i Haderslev, var Kateket i 8 Aar ved Petri Kirke i Rbhvn. før han den 23de Septbr. 1808 kaldtes hertil. Den 5te Juli 1815 kaldtes han til Græse og S., derefter til Ljunge, hvor han fik Rang med Sognepræster i Kjøbenhavn og entledigedes 1853. 1801 ægtede han Inger Kirfine Munk.

23) Hr. Peder Daniel Gunst, født 1781, var først Capellan p. p. i Ferslev og B. før han den 5te Juli 1815 kaldtes hertil, hvorfra han den 1ste Novbr. 1822 kaldtes til Skallerup og B. † 1828.

24) Hr. Johan Severin Steenstrup. Son af Stiftsprovsten i Karleby, som døde 1841, er født 1795, blev 1815 Student fra Nykjøbing, 1821 Capellan p. p. i Stadsager, 1823 Præst her, hvor han var indtil 1831, da han kaldtes til Holbek og U. ved Nanders. Hans Hustru, Wollette Sophie, en Datter af Farver Lars Theisen i Raskov, har skænket ham 6 Børn.

25) Hr. Johan Christian Jedrosky er født 1796. Capellan p. p. i Ulkeballe fra 1825 indtil han den 4de Juni 1831 blev Sognepræst her, hvor han var til han den 31te Mars 1843 blev forflyttet til Munkbo. Gift med Anne Marie Cathrine la Motte.

26) Hr. Peter Ulrik Frederik Schjøtt, født den 31te August 1820 paa Gaarden Kolholt ved Veile, som hans Fader eiede, (Moderens Navn var Christiane Sophie Balduin); Capellan i Bisønsbjerg 1835—38, hvorefter han privatiserede i Odense, indtil han den 6te Juni 1843 blev Præst paa Afsø. Den 25de Mars 1851 forflyttedes han til Skallerup og B. I hans Tid byggedes Skolen og Præste-

gaardens Baaningshuus. Med sin Hustru, Theodora Christiane Richtenstein, † 1853, hvis Fader var Oberstlieutenant og Regjeringsraad i Ostindien, har han haft 2 Sønner, som begge studerede, og 5 Døtre. 1849 valgtes han til Folkehingsmand for Maribo Amts anden Kreds.

27) Hr. Sigvard Theodor Decimus Flindt, Søn af Præsten Nr. 17, er født 1805, men var blot her 7 Maaned, idet han døde først i Januar 1852. Før han kom her havde han været Capellan p. p. i Sundby og S. fra 1837 og Kateket i Grenaa fra 1843. Hr. Flindt var saa ivag, at han, Indvielsesdagen stregnet, ingenstunde prædikede paa Den.

28) Hr. Henning Frederik Brummer, hvis Fader døde som Sognepræst i Paarup, er født 1815 i Sønderhaa, var i 12 Aar Capellan p. p. i Allerup og D., før han den 20de Marts 1852 kaldtes til Afsø, hvorfra han alt den 9de Juni 1858 kaldtes til Broust.

21) Hr. Christian Dehlholm, født 1813 paa Ulve-mose i Hven, hvor Faderen, der var Procurator, dengang boede; (1843 † som Færgemand ved Strib). Blev Sognepræst her, som 18 Mars Candidat med anden Charakter, den 27de Aug. 1858. Ugift.

NB. Paa Afsø har der aldrig været Capellan p. p. Hvorledes skulde ogsaa Præsten kunne sonne en saadan?

Sognenes Indbyggertal efter Folketællingen 1860, med Angivelse af Tilvæxten siden 1835.

Nørreherred.		Tilvæxt.		
Rakflov	3650	275.	Græshave . . . 415 ÷ 24.	
Rakflov Land-			Dannemarre . . 678 19.	
fog	271	18.	Lillige . . . . . 908 3.	
Branderslev . . .	682	96.	Arninge . . . . . 504 4.	
Sandby	1299	10.	Vestenslov . . . 861 ÷ 43.	
Hjølsløv	1086	32.	Kappel . . . . . 818 24.	
Vindeby	538	8.		
Utterslev	1000	61.	Muskøherred.	
Herrøskirke . . .	394 ÷	35.	Maribo 1993	
Lillekistofte . . .	221 ÷	7.	Sagstjeb. Land-	
Hørsunde og			fog . . . . . 1132 52.	
Nordlunde . . .	2126	77.	Nysted Land-	
Halsed	1117 ÷	7.	fog . . . . . 731 21.	
Birkel	1265	52.	Herritslev . . . 739 ÷ 11.	
			Rjettinge . . . 1322 19.	
			Bregninge . . . 405 2.	
			Deltstjælde . . . 304 ÷ 8.	
			Muse . . . . . 335 20.	
			Thoreby . . . . . 2590 69.	
			Radsled . . . . . 1215 ÷ 24.	
			Malbølle . . . . . 1093 7.	
			Vigsnæs . . . . . 417 9.	
			Taars . . . . . 923 8.	
			Baabensted . . . 860 ÷ 10.	
			Engestofte . . . 361 17.	
Sønderherred.				
Munede	515	7.		
Vesterborg . . .	1282 ÷	6.		
Stoffemærke . .	2012	84.		
Solsted	716	8.		
Esbovlange . . .	244 ÷	13.		
Gurreby	211	4.		
Landet	654	18.		
Nyde	671	33.		
Gløslunde	756	154.		